

Šifra tekmovalca/-ke

DRŽAVNO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2024/2025

Tekmovalni skupini: Srednja šola A in Srednja šola B; **sklopa A in B**

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Čestitke za uvrstitev na državno raven tekmovanja s področja geografije. Veseli nas, da na njem sodeluješ.

Najprej prilepi svojo šifro v za to predvideni prostor.

Uporabljaš lahko kemični svinčnik ali nalivno pero.

Naloge rešuj tako, da odgovore v sklopu A vpišeš v preglednico na ocenjevalnem obrazcu, odgovore v sklopu B pa čitljivo napišeš na predvidena mesta pri posamezni nalogi. Odgovore iz sklopa A bomo upoštevali le, če bodo zapisani v preglednici na ocenjevalnem obrazcu. Če se zmotiš, napačen odgovor prečrtaj in jasno zapiši novo rešitev.

Za reševanje nalog v sklopih A in B imaš na voljo 60 minut. Število točk, ki jih lahko dosežeš v tem delu, je 30.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

Šifra tekmovalca/-ke

OCENJEVALNI OBRAZEC

DRŽAVNO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2024/2025

Tekmovalni skupini: Srednja šola A in Srednja šola B; **sklopa A in B**

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	ODGOVOR
A	1.	1	
	2.	1	
	3.	1	
	4.	1	
	5.	1	
	6.	1	
	7.	1	
	8.	1	
	9.	1	
	10.	1	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		10	

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	DOSEŽENO ŠT. TOČK
B	11.	1	
	12.	1	
	13.	1	
	14.	1	
	15.	2	
	16.	1	
	17.	1	
	18.	1	
	19.	1	
	20.	1	
	21.	1	
	22.	1	
	23.	1	
	24.	1	
	25.	2	
	26.	1	
	27.	1	
	28.	1	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		20	

SKLOP A

Pri nalogah od 1 do 10 v sklopu A izberi pravilni odgovor in črko pred njim zapiši na ocenjevalni obrazec. PRILOGE (slike 1, 3-5) pripadajo nalogam v sklopu A.

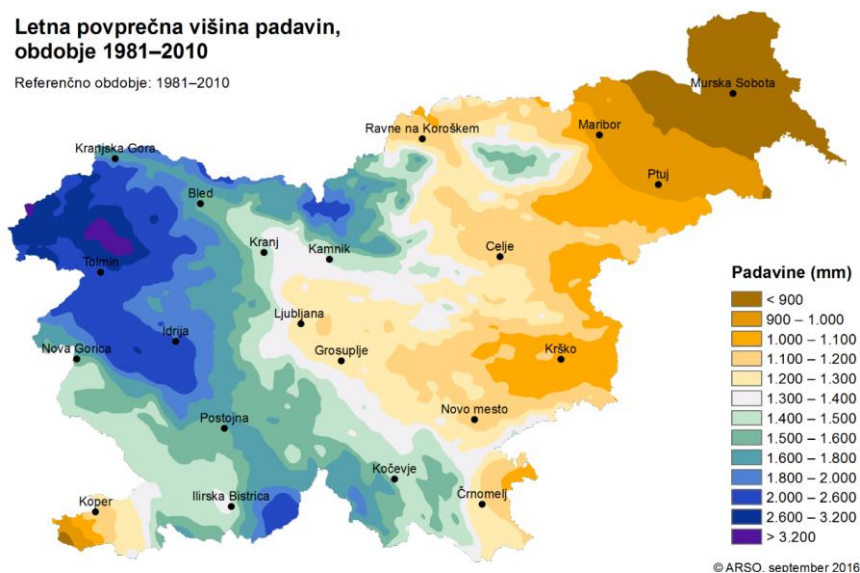
Slika 1: Tektonska razpoka na Islandiji
Vir: T. Kolar Erat. 2021.

Slika 3: Del Strunjskega klifa
Vir: A. Polšak. 2022.

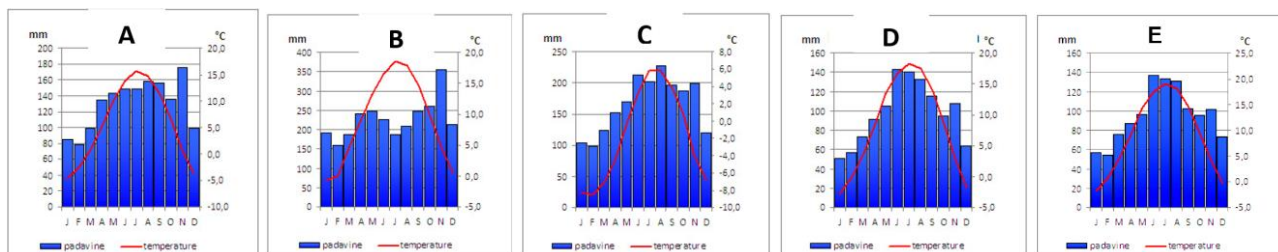
Letna povprečna višina padavin, obdobje 1981–2010

Referenčno obdobje: 1981–2010

Slika 4: Letna povprečna višina padavin, 1981–2010

Vir: ARSO. (b. d.). *Letna povprečna višina padavin, 1981-2010*. <https://meteo.arso.gov.si>

Slika 5: Klimogrami

Vir: Eučbeniki. (b. d.). *Podnebja v Sloveniji*. <https://eucbeniki.sio.si/geo9/2635/index1.html#openModal4>

1. **Slika 1 prikazuje tektonsko razpoko na Islandiji, ki je posledica razmikanja dveh tektonskih plošč. Katerih dveh? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**

- a) Južnoameriške tektonske plošče in tektonske plošče Nazca.
- b) Evrazijske tektonske plošče in tektonske plošče Kokos.
- c) Karibske in Severnoameriške tektonske plošče.
- d) Južnoameriške in Afriške tektonske plošče.
- e) Severnoameriške in Evrazijske tektonske plošče.

2. **Obkroži pravilno trditev, ki v celoti opisuje možno posledico podnebnih sprememb.**

- a) Morski led se na enem polu tali, medtem ko na drugem raste. Arktika bo tako v povprečju vsako leto pridobila nekaj kvadratnih kilometrov ledu, dočim ga bo Antarktika izgubila.
- b) Zaradi podnebnih sprememb se vse bolj talijo kopenski ledeniki. Posledično se bo povečeval albedo (odboj svetlobe) s površine Zemlje, kar bo povzročilo manjšo absorpcijo svetlobe.
- c) Zaradi segrevanja ozračja se bodo ledeniki v gorah talili, gozdna meja pa se bo znižala.
- d) Severnoatlantskemu morskemu toku se bo, zaradi taljenja sladkovodnega ledu, znižala koncentracija soli v morski vodi. Zaradi manjše razlike v gostoti vode Severnoatlantski tok ne bo segal do Evrope, zaradi česar se bo ta spopadala z nižjimi temperaturami.
- e) Povečal se bo izbor kmetijskih rastlin, zmanjšalo pa se bo širjenje rastlinskih bolezni in širjenje tujih invazivnih rastlinskih vrst, zlasti plevelov.

3. **Kateri pojem najustrezneje opredeljuje stanje, v katerem milijoni ljudi po svetu ne morejo normalno napredovati v svojem razvoju, ker nimajo možnosti za zadovoljevanje osnovnih energetskih potreb? Obkroži črko pred pravilno trditvijo.**

- a) Energetska oskrba.
- b) Energetska kriza.
- c) Socialna izključenost.
- d) Energetska revščina.
- e) Gospodarska kriza.

4. **Obkroži črko pred nepravilno trditvijo.**

- a) Alpske reke so praviloma bolj prodonosne kot reke v Dinarskem gorovju.
- b) Pokončna geološka guba je vedno simetrična.
- c) E horizont je v prsti vedno nad B horizontom.
- d) Kraški pojavi lahko nastajajo tudi pod ledeniki.
- e) Ob morju ob sončnem vremenu pihajo lokalni vetrovi pri tleh z morja na kopno.

5. **Je značilna skupina prsti, kjer snežnica in deževnica iz zgornjih horizontov močno izpirata glinaste delce, železove in aluminijeve okside ter humus, zaradi česar se razvije značilen izpran horizont E. Ta je pepelnato sive barve in je značilna za območja hladnega podnebja. Te prsti so za kmetijstvo manj primerne. Obkroži črko pred skupino prsti, ki jo opisuje besedilo.**

- a) Černozemi.
- b) Arenosoli.
- c) Feralsoli.
- d) Podzoli.
- e) Kastenzemi.

Slika 2: Reliefna oblika

Vir: L. Kralj, 2022.

6. **Na sliki 2 je reliefna oblika, ki je posledica delovanja ledenika in bližine obale. Obkroži črko pred območjem, kjer se ta pojavi:**

- a) zahod in jugozahod Patagonije;
- b) jug Iberskega polotoka;
- c) sever Jutlandije;
- d) jugovzhod Mandžurije;
- e) jugovzhodni del Škotske.

7. Na sliki 3 je prikazan del Strunjanskega klifa. Obkroži črko pred odgovorom, ki opisuje nastanek označene oblike.

- a) Prelom razdeli kamnino na dva bloka, ki se med seboj vidno premakneta.
- b) Zaradi stiskanja kamnin v tektonskih premikih nastane guba.
- c) V spodnjem delu klifa delujejo valovi, ki ustvarjajo abrazijske spodmole.
- d) Ko se iz nasičene raztopine v razpoki kemično izločijo minerali, nastane žila.
- e) Zaradi pritiska ob prelomih se kamnine razlomijo in nastane gruda.

8. Oglej si sliko 4 in obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- a) Zaradi konvekcijskih padavin, ki nastanejo na južnem vznožju Julijskih Alp, je to območje najbolj namočeno v Sloveniji.
- b) Zaradi vpliva kontinentalnosti pade na območju Ljubljanske kotline letno manj padavin kot na območju Krške kotline.
- c) Zaradi vpliva dejavnika nadmorske višine prejme Pohorje višjo letno količino padavin kot Stol.
- d) Zaradi večjega vpliva zahodnih vetrov Koprsko gričevje višjo letno povprečno količino padavin kot Ribniško-Kočevsko hribovje.
- e) Območje jugozahodno od visokih dinarskih planot ima višjo povprečno višino padavin kot območje Haloz.

9. Kateri klimogram na sliki 5 predstavlja podnebje Bovca? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

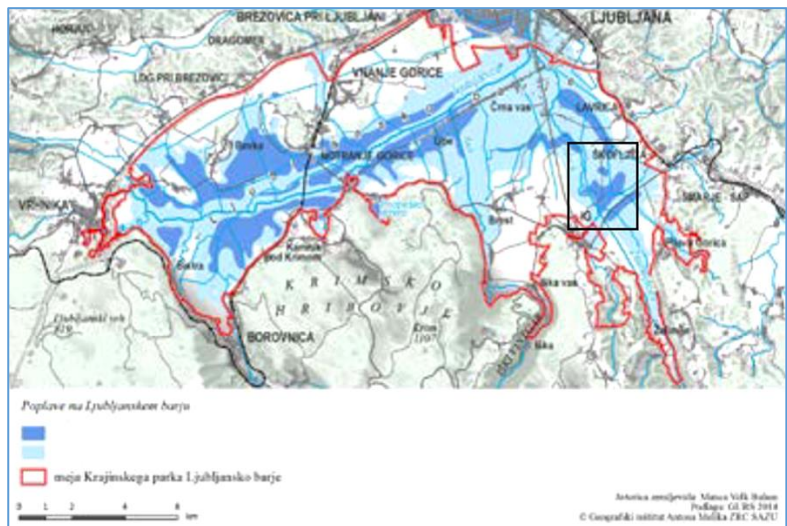
- a) A.
- b) B.
- c) C.
- d) D.
- e) E.

10. Obkroži črko pred nepravilno trditvijo.

- a) Slovenija je država priseljevanja.
- b) V Sloveniji je bil od leta 2017 do leta 2023 naravni prirastek negativen.
- c) V Sloveniji je stopnja urbanizacije nad povprečjem EU.
- d) V Sloveniji je na območjih, kjer živijo tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, poleg slovenščine, uradni jezik tudi madžarščina ali italijanščina.
- e) V Sloveniji je najštevilčnejša rimokatoliška veroizpoved.

11. Kateri vodotok je vzrok za najpogostejše poplave na s kvadratom označenem območju? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- a) Gradaščica.
- b) Želimeljščica.
- c) Iška.
- d) Bistra.
- e) Veliki graben.

Slika 6: Poplavna območja Ljubljanskega barja

(1 točka)

Vir: Goluža, M., Zorn, M. (2017). Spremembe škodnega potenciala poplavnih območij Ljubljanskega barja med letoma 2003 in 2015. *Naravne nesreče* 4.

12. Navedi dva vzroka za naseljevanje ljudi tudi na poplavnem območju Ljubljanskega barja južno od Ljubljane. (1 točka)

13. V katerem območju poplavne nevarnosti je bilo med letoma 2003 in 2015 zgrajenih največ novogradenj na Ljubljanskem barju? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- a) Na območju majhne poplavne nevarnosti.
- b) Na območju srednje poplavne nevarnosti.
- c) Na območju velike poplavne nevarnosti.

14. Zakaj imajo naravne nesreče v mestih tako velik vpliv na možnosti oskrbe s hrano tamkajšnjih prebivalcev? Obkroži tisti pravilni odgovor, ki ga navaja literatura kot najpomembnejši dejavnik. (1 točka)

- a) Ker je v mestih zelo osredotočena prehrambena industrija.
- b) Ker imajo trgovine premalo zalog.
- c) Ker zmanjka energetske oskrbe in prebivalci ne morejo do trgovin.
- d) Mestno prebivalstvo se zanaša skoraj izključno na kratkoročne nakupe blaga v trgovinah, kar pomeni, da imajo doma majhne zaloge dobrin.
- e) Ker se v veliki meri pojavi črni trg oz. preprodaja izdelkov.

15. Navedi in kratko primerjalno opiši dve razliki med zemeljskimi plazovi v tropskih območjih in zemeljskimi plazovi v srednjih oz. visokih geografskih širinah. (2 točki)

Razlika 1:

Razlika 2:

16. Pojasni eno posledico vpliva slabih letin v začetku 19. stoletja na spremembe v kmečkem gospodarjenju na Slovenskem. (1 točka)

17. Obkroži črki pred dvema pravilnima trditvama, ki se navezujeta na razmere po izbruhu vulkana Tambora. (1 točka)

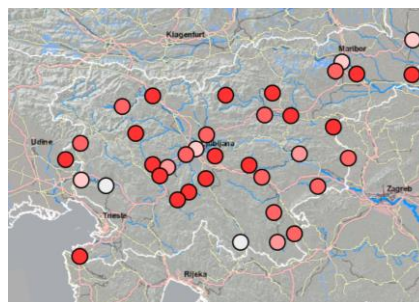
- a) V časopisju na Slovenskem se je začel velik medijski linč prekupčevalcev, ki so jih pogosto enačili z Judi.
- b) Najbolj nemirni prostor v času krize leta 1817 je bila Anglija.
- c) V Franciji so leta 1817 uvedli varovalke, s katerimi so določili, kje morajo banke nalagati denar in kako je zavarovan denar posameznika.
- d) V času krize so se vzpostavile nadzorovane pomoči za revne; ena takšnih je bila reorganizacija oskrbe revnih v Ljubljani.

18. Z dvema konkretnima primeroma zapiši, kakšen je bil na področju kulture odziv prebivalstva na družbeno krizo v začetku 19. stoletja v Evropi. (1 točka)

in

19. Na sliki 7 so prikazana območja cvetenja lesnate rastline, ki je prešla v fazo cvetenja v drugi polovici februarja leta 2022. Katera rastlinska vrsta je bila to? Obkroži pravilni odgovor.

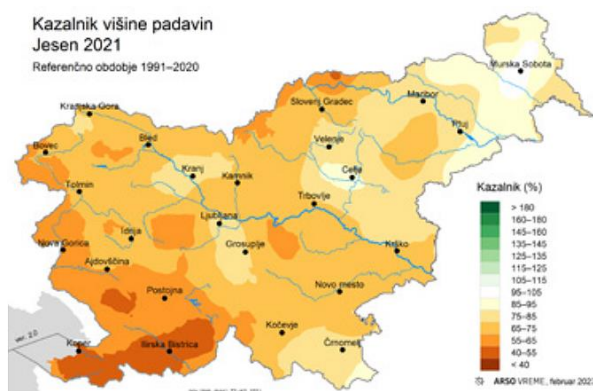
- a) Črna jelša.
- b) Navadna leska.
- c) Rumeni dren.
- d) Siva vrba.
- e) Navadni brin.

Slika 7: Cvetenje lesnate rastline

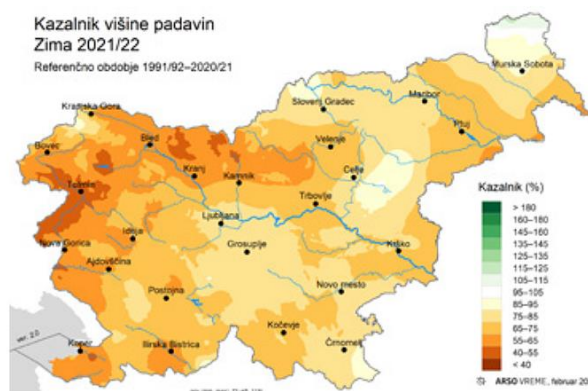
Vir: ARSO. Fenologija. <https://meteo.arso.gov.si>

(1 točka)

Slika 8: Kazalnik višine padavin jeseni 2021

Vir: Sušnik, A., Moderc, A., Vlahovič, Ž., Žun, M. (2023). Suša leta 2022 v obsegu naravne nesreče v kmetijski pridelavi. *Ujma*.

Slika 9: Kazalnik višine padavin zima 2021/2022

20. Oglej si sliki 8 in 9. Imenuj dve pokrajini, ki sta imeli največji skupni primanjkljaj padavin jeseni 2021 in pozimi 2021/22 glede na referenčno obdobje 1991–2021.

(1 točka)

21. Obkroži črki pred trditvama, ki veljata za sušo leta 2022 v Sloveniji.

(1 točka)

- a) Suša je prizadela vse slovenske občine.
- b) Na Krasu je julija izbruhnil do tedaj najobsežnejši požar.
- c) Dognojevanje ozimnih žit z dušičnimi mineralnimi gnojili v februarju je dalo velik učinek na njihovo rast.
- d) September je vsem regijam prinesel izrazite vodnobilančne presežke, najobilnejše so bile padavine na širšem območju zahodno od Ljubljane.

22. Kateri dve specifikki opredeljujeta na naravi temelječe rešitve (NbS) za zmanjševanje vplivov poplav.

(1 točka)

Slika 10: NbS 1

Vir: Vovk, A. (2024). Na naravi temelječe rešitve za zmanjšanje vplivov poplav. *Geografija v šoli*, 32(2).

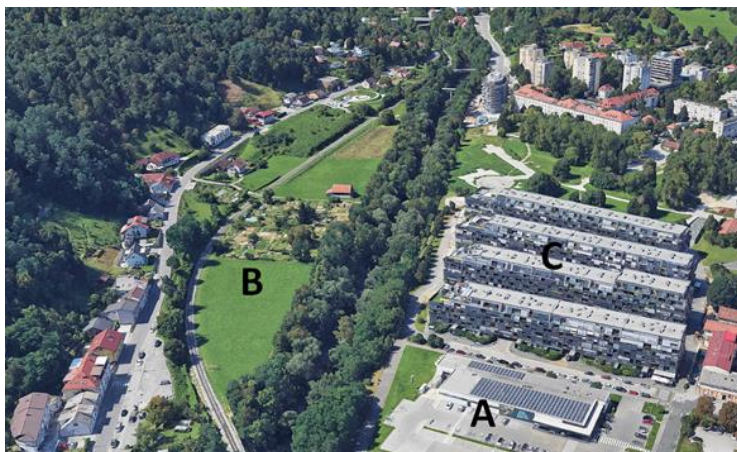

Slika 11: NbS 2

Vir: Vovk, A. (2024). Na naravi temelječe rešitve za zmanjšanje vplivov poplav. *Geografija v šoli*, 32(2).

23. Sliki 10 in 11 prikazujeta različni rešitvi NbS. Zapiši eno ključno razliko med njima, pri čemer vsako tudi poimenuj.

(1 točka)

Slika 13: Soseska ob Mesarski cesti v Ljubljani z vzhoda

Vir: Google Earth. (b. d.). <https://earth.google.com>

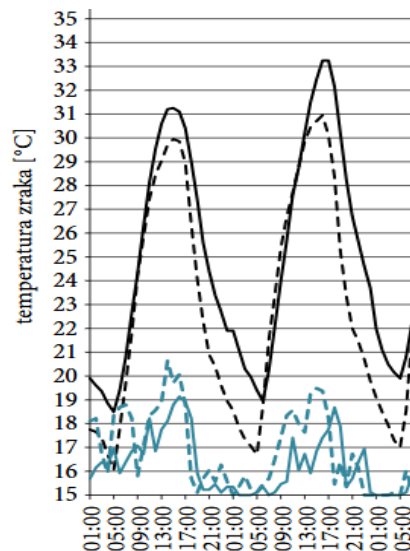
24. Katero območje (A, B ali C) na sliki 13 prispeva poleti največ k mestnemu toplotnemu otoku? Utemelji.

(1 točka)

25. Na grafikonu na sliki 14 so s črno barvo prikazane temperature zraka na meteorološki postaji Ljubljana Bežigrad in meteorološki postaji Letališče Brnik avgusta 2011.

a) Katera črta (prekinjena oz. neprekinjena) prikazuje temperaturo za meteorološko postajo Letališče Brnik?

b) Pojasni razliko v temperaturah med 13. in 5. uro med obema meteorološkima postajama.

Slika 14: Grafikon temperature zraka
Vir: Komac, B., Ciglič, R., Pavšek, M., Kokalj, Ž. (2017). Naravne nesreče v mestih – primer mestnega toplotnega otoka. *Naravne nesreče 4*.

(2 točki)

26. Predpostavimo, da je človek na gruščnem pobočju naredil usek za cesto. Po nekaj mesecih se je ob močnejšem deževju sprožil večji plaz. Kateri od omenjenih dejavnikov je povod in kateri vzrok za plaz?

(1 točka)

Vzrok: _____ Povod: _____

27. Napiši dva biogena vzroka, ki povzročata pobočne procese.

(1 točka)

Vzrok 1: _____

Vzrok 2: _____

28. Pobočni in drugi geomehanski procesi povzročajo veliko premeščanje gradiva. Naštej dva posredna učinka na človeka, ki nastaneta po odložitvi gradiva.

(1 točka)

